

Take Your Medicine

במה בהמה פרק חמישי שבת

Source 1:

גמרא שבת
דף ג"ג

אין מעמידין כו'.

אלמא חפילו לטר נמי חסור : גוירס
משום שחיקס סממניס . במדי
דרפואה גזר רבנן דאי שרית שום
רפואה אחי למישרי שחיקת סממניס
והוא איסורא דאורייתא דהוי מוחן :
אין מיקר לכספס . אין דרך להקר
בהמה הלכך כולי עלמא ידעי
לדרפואה קמיכוין ואחי למישרי שחיקת
סממניס :

ת"ש בהמה

שאחזה דם אין מעמידין אותה במים בשביל
שתצמנן אדם שאחזו דם מעמידין אותו
במים בשביל שיוצמנן אמר עולא גזירה משום
שחיקת סממנין אי הכי *אדם נמי אדם נראה
כמיקר א"ה בהמה נמי נראה כמיקר אין מיקר
לבהמה

Source 2: שולחן ערוך אורח חיים

שכח דין חוליה בשבת, ובו מ"ט סעיפים:

א. מי שישיש לו (א) מחוש בעלמא והוא מתחזק והולך כבריא, אסור לעשות לו (ב) שום רפואה
(ג) ואפלו על-ידי אינו-יהודי, גזרה משום שחיקת סממנים: ב. מי שישיש לו חלי של סכנה,
(ד) מצנה לחלל עליו את השבת, (ה) והזריז הרי זה משבת, (ו) יתשואל, הרי זה (ז) שופך דמים:

משנה ברוך

א. (א) מחוש בעלמא והוא מתחזק וכו'. דאם פאיב לה טובא
וחלה כל גופו על-ידי-זה או שנפל למשכב, אף שאין בו סכנה
מטר לעשות בשבילו רפואה שאין בה מלאכה, וכההיא דסימן שכו
סעיף א וכו' האי גונא, ועל-ידי אינו-יהודי מטר לעשות אפלו
מלאכה גמורה, וכדלקמן בסעיף יז וסעיף לז, עין שם: (ב) שום
רפואה. הינו אפלו דברים שאין בהם משום מלאכה גס-פן אסור,
וכדלעיל בסימן שכו סעיף א ולקמן בסעיף לו וכו' האי גונא:
(ג) ואפלו על-ידי אינו-יהודי. הינו (ז) אפלו דברים שהוא רק
משום שבות גס-פן אסור על-ידו, פיון שהוא רק מחוש בעלמא:

רמב"ם הלכות : Source 3
ממרים פרק ב'

ב בית דין שְׁנָזְרוּ גְזֵרָה אוּ תִקְנֵי תִקְנָה וְהִנְהִיגוּ מִקְהָג וּפְשָׁטִי
הַדָּבָר בְּכָל-יִשְׂרָאֵל, וְצִמְד אַחֲרֵיהֶם בֵּית דִּין אַחֵר וּבִקְשׁוּ
לְבַטֵּל דְּבָרִים הֶרְאִשׁוּנִים וְלַעֲקֹר אוֹתָהּ הַסִּפְקָה וְאוֹתָהּ הַגְּזֵרָה
וְאוֹתוֹ הַמִּקְהָג – אֵינּוּ יָכוֹל עַד שִׁיִּהְיֶה גְדוֹל מִן-הֶרְאִשׁוּנִים
בְּחִקְמָהּ וּבְמִנְיָן. הִיָּה גְדוֹל בְּחִקְמָה אֲבָל לֹא בְּמִנְיָן, בְּמִנְיָן
אֲבָל לֹא בְּחִקְמָה – אֵינּוּ יָכוֹל לְבַטֵּל אֶת-דְּבָרָיו. אֲפִלּוּ בְּטֵל
הַטַּעַם שֶׁבְּגִלְלוּ גְזֵרָה הֶרְאִשׁוּנִים אוּ הַתִּקְנֵי – אֵין הָאֲחֵרוֹנִים
יְכוּלִין לְבַטֵּל עַד שִׁיִּהְיֶה גְדוֹלִים מֵהֶם. וְהֵיִאֵךְ יִהְיֶה גְדוֹלִים
מֵהֶם בְּמִנְיָן הוֹאִיל וְכָל בֵּית-דִּין וּבֵית דִּין שֶׁל שְׂבָעִים וְאַחַד
הוּא? זֶה מִנְיָן חֲקָמֵי הַדּוֹר שֶׁהִסְכִּימוּ וְקָבְלוּ הַדָּבָר שֶׁאֲמָרוּ
בֵּית דִּין הַגְּדוֹלֵי וְלֹא חֲלָקוּ בוֹ.

Source 4:
נשמת אברהם
על שולחן ערוך
אורח חיים

- 1 (ה) משום שחיקת סממנים. מקורו בגמ' שבת 20, וראה שם ברש"י ד"ה גזירה, שמסביר וז"ל: במידי דרפואה גזור רבנן, דאי שרית שום רפואה אתי למישרי שחיקת סממנים, והוא איסורא דאורייתא דהוי טוחן, עכ"ל. וראה ברי"ף וברא"ש שם, שמשמע מדבריהם שטעם הגזירה הוא משום דאדם בהול על רפואתו ולכן חששו לשחיקת סממנים. וכותב האגלי טל 21, שכל מה שהוא חולה ביותר שנופל למשכב, יגדל החשש דשחיקת סממנים. וראה גם בשו"ת ציץ אליעזר 22.
- 5 כותב הקצוה"ש 23: ונראה לומר דאיסור רפואה משום גזירת שחיקת סממנים קיל טפי בזמננו כיון שעכשיו אין בקיאים בשחיקת סממנים והרפואות נעשות ע"י הרוקחים בבית המרקחת, לא שייך למגור דלמא אתי לשחיקת סממנים, והרי זה דומה למש"כ התוס' 24 והביא דבריהם הרמ"א 25 (ועיין במג"א 26 ובאר"ר 27), ועיין בנו"ב 28 בענין הגזירה שמא יעשה חבית של שייטין דאינו נמצא בזמננו והביא דברי התוס' הנ"ל וסיים דאין סברא זו מוסמכת. ועיין בתורת חסד להגאון מלובלין ז"ל 29 שמביא תשו' הרא"ש 30 שיש חילוק בין היכא שטעם האיסור ידוע, דבוה כשבטל הטעם בטל האיסור, משא"כ היכא שאין טעם האיסור ידוע כ"כ. דאו אף כשבטל הטעם לא בטל האיסור וצריך מנין אחר להתירו. וסיים שם (בתורת חסד) וז"ל: ועתה מי מאתנו יעזי בדעתו לשקול בפלס שכלו איזו גזירה חשיב הטעם ידוע שלא יצטרך מנין אחר להתירו, ואין לנו אלא דברים מפורשים בדברי הראשונים שהטעם ידוע, והותרה הגזרה ממילא כשנתבטל הטעם, עכ"ל. ולפ"ד (ממשיך הקצוה"ש) גם איסור רפואה בשבת יש לומר דאין הטעם ידוע שאסרו משום שחיקת סממנים, וצריך מנין אחר להתירו וכו'. ומכל מקום יש לפקפק בזה, דבזמן הזה אין בקיאים בשחיקת סממנים בטל האיסור ממילא, דאף על גב שאין אנו בקיאים בשחיקת סממנים, אבל יש לומר שנמצאים מקומות בעולם שעדיין מעשה אבותיהן בידיהם לטפל ברפואות ביתיות ושוחקין בעצמם הסממנים, וכיון שהטעם לא בטל י"ל דעדיין הגזירה במקומה עומדת, עכ"ל. וכ"כ הציץ אליעזר 31, וראה גם בפ"ת 32 שכותב בשם הישועות יעקב שדבר שהיה בכלל הגזרה אף שבטל הטעם אינו חוזר להתיר. ואמנם הט"ז 33 כותב: וא"ל דכיון שנאמר בזמן התלמוד אין לנו להתיר אפי' אם הטעם בטל האידנא, דהא איתא ביו"ד סי' קטז גבי גלוי שהיה אסור בימי התלמוד ועכשיו שאין נחשים מצוים בינינו מותר, ע"כ. אולם כותב שם בפ"ת 34 בשם היד המלך, שודאי כל דבר שבמנין היכא דבשעת האיסור היה אותו הדבר אסור מכח ודאי ולא היה אז שום אופן וזמן שיהא מותר, בזה אמרינן דאף אם נאסר מכח איזה טעם והטעם בטל אין לנו להתירו, משא"כ באותן דברים אשר גם בעת האיסור לא היה רק מכח ספק וכמו במים מגולים וכו'. וראה גם בשו"ת שו"מ 35.

